

په منظوم فولکلور کبني د ولور غندنه

Denial expression of Volwoor in Pashtu poetry

Shifa Kakara¹

ABSTRACT:

Volwoor is a kind of forced marriage in Pashtun society. This paper explains what Volwoor is and what the repercussions of it are. Volwoor is an illegitimate practice in which both men and women are united in a way that does not respect their voices, and they do not have the freedom to express themselves. The man and a woman are forced to unite and live under one roof but are actually separated. Their lives are intertwined under the banner of family oppression and honour.

Key words: Volwoor, forced marriages, Pashtun society

ولور يو داسي ناوړه او نا مشروع رواج دی د کوم په ذریعه چې نارینه او ښځینه دواړه په یوه داسي ازواجي توگه سره یو ځای شي چې په هغه کې د دوی د رایې احترام خوڅه کوي چې اظهار یې هم و نه شي بس تش د دوو پلرونو د سوداګرۍ په انداز د بزازی په انداز یو هلک او یوه نجلی د تل لپاره یو له بل سره دا و تړي چې زړونه یې سره بېل وي ارواحونه یې سره بېل وي خو ژوند یې سره تړلی وي د کورنیو د جبر او د ټولني د مروج غیرت او عزت تر عنوان لاندې په ګډه د یوې کورنۍ بنسټ کښېږدي چې کور والی یې هم تر عصمت دري/بدلمنی په کمه نه وي په داسي اجباري رشتو کې چې د یوې نجلی او ښځې روح تر کومو کړاوونو تېرېږي د هغه تصور یو داسي انسان خو بېخي کولای نه شي چې داسي ترخه تجربه او مشاهده یې پخپله نه وي شوې. د دې یوه نامشروع او جابر رواج ولور له وجې چې په وجه یې د یوې جوړۍ هلک او نجلی دواړو کوم ارمانونه سوځل کېږي هغه تکلیف او کړاو خو دواړو ته رسېږي خو کوم چې پر نجلی یواځې تېرېږي لکه په لوی کور کې ودغل له ودغله وروسته بیا د مېړه د ټولې کورنۍ خدمتونه کول، د ټول کور کارونه کول، ټوله کورنۍ خوشاله ساتل، پر قدم قدم پېغورونه وړل، د ولور یې زهر شه ښېراوي زغمل، د یو بالښت، کالي، کودې او شي د کم ورکولو په وجه د نجلی غوړونه په پېغورو او کړو خبرو خوړل دا هر څه خالي پر نجلی تېرېږي د دې ټولو او داسي نورو کړاوونو په غبرګون کې اظهار مور په منظوم فولکلور کې لیدلای شو او محسوسولای شو. له کوژدنې تر

¹ PhD Scholar, University of Baluchistan

ودغلیه پورې یو اوږد داستان وي له کوژدې تر ودغله یو جلا زمانه وي چې د ولور گټلو زور تر هلك وزی او له واده کېدو وروست بیا بل داستان شروع کېږي چې زور یې تر نجلۍ وزی خو هلك هم څه نا څه د کورنۍ ناچاقۍ په سوب سوځي. واده په بېل بېل رسمونو سره پای ته رسېږي، په کوم کبني چې لومړی مذهبي رسوماتو ته بنيادي حيثیت ورکول شوی دی. له پخواني زمانې څخه ونیسې بیا تر جدید دور پوري ډول ډول مذهبي او غیر مذهبي ټولنو کبني د واده رسمونه تر سره کېږي، چې په بنه ډول سرنا، او په جوش و خروش سره یې کوي د پښتنو رواجونه ځای په ځای د نورو قومونو سره ورته دي او کله کله بیا سره بیل وي.

اکثر وختونه په داسې عمل ود شوي نجونه د ورا په ورځ هم په انگیو/چغیان/هووی/متلونو کې د خپلې کرېدلې او سوځېدلې زړه اظهار وکړي کوم چې له مور سره د شفاهي ادب په یوه ځورېدلې صنف انگیو کې خوندي دي او مور په کې د یوې مجبورې او مظلومې نجلۍ زړه لیدلای شو.

که چېرې فولکلور ته وگورو داسې ډېرې پیرزويني یې راپه برخه کړي دي چې زموږ د اولسي ادب لمن په درنه ده. د هرې دورې یو گڼ شمېر پیرزويني او احساسات او جذبات یې واقعي مور ته رارسولي دي. په ټولنه کبني د بنځو هغه گیلې شکوې او ارمانونه چې د دوی په زړه کبني دي بې اختیاره د دوی له زړه څخه راڅاڅي چې هغه نورو خلکو ته هم زړه ورکوي.

لکه څنگه چې مور په لنډیو کبني ژبه طبقاتي وینو دغه ډول مور په کاکړیو غاړو کبني او په انگی کبني هم وینو. د فیوډالي نظام د جبر له کبله بنځي له محرومۍ سره لاس او گربوان دي دوی جبري ودونه کوي خو د خپلې مینې راز پټ ساتي. د پښتنو پټ پر بنځو دومره گران وي چې خپل ځان د ورور او پلار مخکې تسلیم کړي. داسې اظهار په دې لنډیو کې هم تر سترگو کېږي.

د پښتنو ناکامه پټه

زما پر خوله دي لاس نیوه خواره دي کر مه.

په دې لنډۍ کې مور د یوې نجلۍ هغه قرباني محسوسولای شو کومه چې دا و دې خپل پښتني پټ ساتلو ته ورکوي او ټول عمر غلي پاتېږي اکثر وخت نجونه لا پټ ساتلو ته قرباني ورکوي او لا یې د خدای رضا و گني او زړه ته داسې تسلي ورکړي چې

مخکې ته ټیټ شه خاوري مچ کړه

لايق مي نه يي پاک الله درکړي يمه

ز مورن ټولنه له ډېرو ناوړو دودونو او رواجونو سره مخامخ ده چې اوس له دې کبله ځان نه شي پر شا کولی که څه هم لږ او ډېر بدلون راغلی دی خو رواجو نور هم پر مختگ کړی دی. ز مورن ټولنه کښي تر ټولو ناوړه دود او رواج هم دغه ولور دی چې بنځینه او نارینه دواړه سر ځيني ټکوي. چيري چې پښتانه د نس د مړېدو روپي نه لري هلته يې په سر د ولور دومره لوی پټي پراته دي چې په پرېکولو کې يې کلونه کلونه ژوند ورباندي تېر شي.

مورن دا رواج ځکه هم پر ځان باندي تپلی دی چې ز مورن نيکه گان وړ نيکه گان له هندوانو سره اوسېدلي وو، د څېړينو اثارو له کبله خو داسي برېښي چې ز مورن اجداد به يو لوی اکثریت پخپله هم هندو مذهبي اوسېدلي وي. په هندو ټولنه کښي نجلۍ ته په جائيداد کښي برخه نه ورکېدله، هغو به پسول، کالي او داسي ډېر سامان ورکړلی او خپل ځان به يې خلاص کړی ز مورن ټولنه هم ځکه ولور زيات اخلي چې ډېر خلگ ئي وس نه لري د زوی واده په وکړي نيمی ولور وړ گاروي کله خو هغه هم نه ورگاروي. ډېری پلرونه بيا لور ته ښه ډېر کور ورکړي. د ضرورت هر شی ورکړي چې سبا لور ته څوک پېغور وړ نه کړي. او خسرگنی ځني متاثره وي.

د دغه ناوړه دود په هکله ښځو په فولکلور کښي داسي اظهار کړی او د دې ناوړه دود يې داسي يادگار اظهار کړی دی چې سوونو کلونه پس هم د ټولو پر زړه گوته ږدي او د انسان احساس را پاروي. لکه دا غاړه:

زه د کرم د چول مرغی

بابکه! زار د سه روپي 1)

په دې غاړه کښي نجلۍ پلار ته فریاد کوي چې زه د له سترگو وډره کرم په بټي بېوان کښي د ورکرم زما ژوند ته د نه کتل پر خپلو روپو وي ستا د هم دغه پيسې زهر شي.

په ټپه کښي هم ښځي د ولور د ناوړه دود څخه شين زړي دي :

"د هندوستانه روپي راوړه

د کور په روپيو مي پلار کله درکوينه"

"چې ډوډی خورم بابا خښمېري

چې روپي شرنک کړي بابا شين له خدا سينه 2.

که څه هم حق مهر شرعي اصطلاح ده، د نجلۍ پخپله مقرره وي. او پخپله به يې خوري يعني کوم رقم چې دا په حيثيت د حق مهر پر مېړه کښېږدي هغه د دې ملکيت دی.

خو زمورن په ټولنه كښي دا دواړه بي مقصده دي ولي چي پلار يا ورور " ولور " مقرر كوي او بيا ډېر خوري لږ پر خور او لور د كور او سامان له لاري لگوي اكثر خور او لور درنه هم نه كړي بس د واده كولو پر خاي يي هسي الوچه/غايبه كړي له سترگو يي وډره كړي د داسي اجباري رواجونو په وړاندي او د دې ناوړه عمل ولور په وجه د غټ اكثريت نجونو ذهنيت همداسي جوړ وي چي وركوي خو به مي هسي هم په ولور نو پر خپل لالي د ولور برابرولو ږغ هم د فولكور د منظوم اصنافو په ذريه كوي لكه چي وايي

كه ته ما كوي هلكه!

روپي راوړه يو څو لكه

كه پر ما مين ئي گرانه!

روپي راوړه له بېوانه

زه د كم د چول مرغی

بابكه! زار د سه روپي 3)

"نس دي پك سه له انگاره

زه دي چاته وركړم پلاره!

ارمان دی زما بوري

ستا ولور نه دی راپوري 3) "

په دې غاړو كښي له ورايه ښكاري چي واک ټوله د پلار په لاس كښي دی . د ولور ټاكنه د پلار په خوله كېږي او اخستل كېږي مور اختيار نه لري كه چيري يوه نجلۍ د ميني شريك وټاكي نو كه پلار ئي ور نه كړي دغسي بي ميني پاته سي بيا د ارمانونو تورو تمبو ته شا وگرځوي، هغه ډول چي هلک او نجلۍ مئين وي نو پلار پر هلک باندي ډېر ولور ږدي، بيا هغه مجبوره وي وركوي بي خو كله بيا نيمگري پاته سي . د ولور دغه ناسور څخه چي نجونو او ځوانانو كوم فرياد كړی دی مور په دي غاړو كي وينو چي يوازي نجلۍ نه هلک هم سر ټكوي.

زه چي ستا ولور گټم

بلدوزر به چلوم

زه چي ستا ولور گتم

قاچاقي ايران ته خم

د کراچي گرمي به ورم

ولور له دي واره گتم

زه يي نه کوم تک تور دی

ادي رت د پيسو زور دی 4

نس د پک سه له انگاره

زه د چا ته ورکړم پلاره 5

پلار د غواړي لوی ولور

مرکو نه وکړی اثر

بابک زما پر خواني نه دی

د خپل جیب پر پکېده دی

خدایه! پېري کړي روپی

خوانان زاړه کل پردېسی

خدایه پېري کړي پيسی

چورياني گړدي سوي زړي 6

خدایه! پېري کړي روپی

مسافر غرق کړو پردیسی

خدایه! ډېري کړي پيسی
هلکان په خله غواړي کوزدي 7

زموږ په ټولنه کښي يوازي ښځي د ولور اخستلو څخه سر نه ټکوي بلکي ځوانان هم له دې ناوره دودونو څخه بېزاره دي.

دلته د نجلۍ او هلک دواړو خلاف فيصله کېږي که څوک خوښ وي که نه وي خوښ له مجبورۍ يو بل سره ژوند کوي، د هغو د اړمانونو مانۍ يواځې هغو پخپل زړه کي خوندي کړي دي. هلک دومره کولی سي چې هغه د خپلي خوښۍ اظهار وکړي خو نجلۍ دومره لانه سي وئيلي چې زما فلانۍ خوښ دي.

نن هم زموږ ځوانان له خپله کوره په ژوند ورک دي په پرديسي کښي ژوند تېروي. شپه او ورځ پر ځان يوه کړي چې يو ډول ولور او د کور ژوند برابر کړي. ډېري نجونه د پلار پر کور زړي شي چې ولور ئي نه گڼل کېږي.

دغه ډول په ودو کي د ولور په اړه ډېري انتقادي بدلي ويلې دي.

"دا هغه بدلي دي چې د پښتنو ښځمنو له خواه د خپلي ټولني واړه او لوی بد رواجونه او غلط دودونه پکښي تمثيل شوي دي په دغو انتقادي بدلو کښي د پښتنو هغه گرد ظلمونه له ناروا رفتارونه چې دوی ئي له خپلو لوبو او خوښو سره کوي مورن ليدلای سو په انتقادي بدلو کښي د ښځو په خله هغه حقايق وړاندي شوي دي چې مورن ئي په هيڅ ډول ترديد نه شو کولای. په انتقادي بدلو کښي ښځو د خپل زړه خروښ داسي ايستلی دی چې د نموني په ډول ځيني دلته وړاندي کوم.

نمر راوخوت په شپاله کي

د خور کرداري نه وو

پلاني .... پټ سو په پراړه کي

د لور پلاره! ولور مه خوره

په قيامت به غرغره کي

لکه اوښ له درانه باره 8

د لور پلاره! په خدای خواره

هر څو چې کردار ورکي

خلاص به نه سي له مياره 9

که خه هم پښتنې بنځي د نرواكي ټولني د اجباري حالت له لاسه پټه خوله دي د پلار او نيکه د عزت په خاطر، د تر بور گلوي په خاطر چپ دي خو زړونو کښي يي لا اوس هم هغه دردونه او کړاوونه هغسي ژوندي پراته دي.
لکه په دغه بابولاله کښي هم دوی د ولور غندنه کړي ده .

"وروره !لاس هي هي لاس کړه په کڅوره
اصيل غمی راباسه خور دي ځي ځي د پلار له کوره

موټر ولاړ دی څلور کتاره
پلاني ته داسي وايه خور دي ولاړه

بنه سوې چي تر شنو ونو مو تېره کړه
ابا ئي په پيسو شو لور ئي هېره کړه 10

"هم دا وجه ده چي پښتنې بچي او بچيان و ولور ته ډېر د نفرت په سترگو گوري .لکه يوه نجلۍ
چي مور ئي په حق رسېدلي ده پلار ئي پر سر بنه دروند رقم اخستۍ دی او بل واده کول غواړي .
لکه دا انگۍ

د سپيني خوني پر وره دودونه
تر خله مه وزي ساره اهونه
نه مي ادې سته نه مي سته ورونه
بابک اخستي شنه بندلونه
د بل واده دي ويني خوبونه
زه يم روانه خالي لاسونه
نه مي کالي سته نه مي گوتونه
ټکري د بل دی د بل پڼونه
ورم تر قيامته بي زه پغورونه

تر ودغلي زما بنه زر مرگونه 11

سري نه وي خو خپل كنفونه

سري غه وي خو خپل كنفونه

دلته چي يوه نجلۍ وركول كېږي، داسي ټكي ورته وړ ځارېږي لكه حيواناتو ته وس بنځو له هم دغه توري استعمالېږي. د پلانی لور يې خرڅه كړه. لكه د حيوان په سترگه ورته كتل كېږي. لكه په دې انگۍ كېني چي د كشري خور واده دی بله خور ورته وائي زموږ ژړا يو ارزښت نه لري موږ خو د مېړو وزو په شان خرڅوي .

خوركۍ مېلمه دي مرگ هوډي سو

نگونه خرڅېږي خسر ئي .... سو

د خوارو لوڼو پر ژړا نه دي

مندې پلرونه راته مېريزي سو 12

اسلام د بنځي دپاره ولور پر مېړه فرض كړی دی. د نوجيت دپاره په خوشحالي سره مېړه د بنځي د ولور حق ادا كوي. او په اسلام كېني تر دې حده پوري اجازه سته چي كه په سيمه كېني د نورو بنځو ولورونه زيات وو نو دا دوهمه بنځه به هم تر هغې په كم ولور نه وركوي او دا ولور په ټول بنځي ته سپاري دا د دې حق دی چي څرنگه ئي گاروي هغسي په كار دی وكړي.

د سپيني خوني پر وړه ورځي

و بابا خدای دي كه دوزخي

خلگ رېږي پېغلي پر كور كېني

بيا ولورونه باندي راري

زما ليا تگاو د مور په تي

تا بيا وشلگي وم خيراتي

اوس مو ورور دا عذر كوي

بابي ستاسو كم ولورونه دي

دغه زما حق به پر كمه ځي

پر تا به خېزي پر دې بني 13

يوه نجلۍ چي په کوشنيوالي پلار د) ولور (يعني پيسو په لالچ کښي ارزانه ورکړې ده. چي ودېري نو ورور هيڅ نه ورکوي. وائي ستا ولور خو کم و نو خپل پلار ته ښېرا کوي.
"د اولسي ادب صرف کاکړۍ غاړو د دي ټولنيزو روپو او دودو په هکله نجونو او خوانانو ته په خپله لمن کښي د اظهار لپاره ډېر پراخ ځای ورکړی دی.

ارمان دي زما بوري
ستا ولور نه دی راپوري

شپه او ورځ خولي خولي
ولور گټم د ښايستي

دا چي قرآن دی نه درځم
ولور له دي وره گټم 14

بابکه! مه د خيزه ارمان
خرڅه د کم لکه حيوان

پېغور به راکي پر دي جهان
تا پر نوټو راوړی ايمن 15

زموږ په ټولنه کښي چي کله يوه نجلۍ واده شي نو که پلار ښه کور ورکړي ښه زيور ور جوړ کړي بيا خو نجلۍ د خسر کور کښي لږ و ډېره قدرمنه هم وي او په راحت هم وي او کله چي پلرونه ولور ځيني وخوري او هيڅ هم ور نه کړي بيا په هغي پسي خپل کور سور اور دی لکه دا:

زما بابکه! زړه د اېري سه

زه د په ډېرو روپيو ورکړم

کفن د زما په روپيو پري سه 16

که مور و تاریخ ته نظر واچوو نو ولور تر مختلف دورو راتبر سوی دی.

"لکه د مخه تر تاریخ د دورو چي د انسانانو د وحشت ژوند و هغه وخت دوی په خپلو کبني واده نه سره کوي او بنخه ئي د بلي قبيلې څخه غوښته او په خپله سړي به و بنخي ته واده کېدل دي. دورې ته د مور مشري دوره وائي ځکه عيال ئي د مور قبيلې پوري اړه درلوده او نر به يو طفلي (يا راز پت) و. کله چي د پلار مشري دوره پيل سوه په دي دوره کبني به سړی د نجلۍ د تير سره قرار داد وکړ چي د کار کولو په بدل کبني نجلۍ و تير ته به په نفده کبني څه ورکړه کېده او دي طرز رواج پيدا کړ چي د هم دغه ځايه څخه د ولور رواج پيل شوی دی 17 . "

خو چي کومه اسلامي طريقه ده نن هم زموږ خلک پر هغه عمل نه کوي ځکه اسلام بنخو ته پوره پوره حق ورکړی دی هيڅوک دا حق نه لري که پلار دی که مور وي چي د دي بي خوښي به دا ورکوي بنخه هم په اسلام کبني اجتماعي او اقتصادي استقلال لري د هغي غوښتنه هم د هغي په رضا وي. تر دي چي د هغي نفقه هم پر طريقه ټاکل شوی ده. خو دلته بنخه د اسلام له احکاماتو ناخبره پاته سوی ده .

د سپيني خوني په وره کي ترم

پښتنو خود به بوغي وهم

زه له بابکه گيله کوم

نن شني روپی سوم و بي خورم

زما موري ملوکی!

پر تمام جهان ولاړی نوم د کوکی

تا او بابا و چاته ورکم

راڅخه هبري سوې زموږ د غره څوکی 18 "

بنخي يوازي په غاړه او ټپو کبني له ولور څخه نه دي په چيغو هغه په انگی کبني هم له دي رواج څخه بېزاره سوې دي چي پلار ئي په روپی پسي روند شي او لور په ولور ورکړي هلته يي ورکړي چي روپی ډبري ورکوي د هغي پر ديسي ته نه گوري چي تر کومه غرو ئي وډره کړي ده چي ډبري روپی ورکوي هلته يي ورکړي بيا دا نه گوري چي زما لور په کوم حال کبني وخت تېروي ولور دغه دود ټوله نجونه پر ملا غوتي ماتي کړي دي .

د سپيني خوني پر وره دودونه

تر خله مي وزې ساړه اهوڼه
نه مه ادي شته او نه مه وروڼه
بابک اخستي شنه بندلوڼه
د بل واده دی ويني خوبونه
زه يم روانه خالي لاسونه

د ولور له ظالمانه دود چې د زيات رقم په بدل کښي يوه ښه ښايسته نجلۍ پر يوه معذوره اتيا کلن سپين ږيري يا يو هېرويني ته ورکړل شي په دې باب هم پښتنه نجلۍ داسي فریادونه کوي 19 .
دغه ډول مور د ښاديو په بدل کښي هم پښتني ښځينه خپل ډول ډول انځورونه پکښي ليدلي شو په دغه ترڅ کښي چې له پښتنو سره کوم وپروونکي انځور ولور دی چې د هري حساس ښځي له خړلي بيانبري کومه چې له ناروا ظلم څخه تر پوزې پوري راغلي ده .

خيني مه وهه تامباري
که ته وهی تامباري
مور شندلي دي کالداري

د لور پلاره ! ولور مه خوره
په قيامت به غر غري کي
لکه اوښ له درانه باره 20

د ولور له ناوړه دود څخه ښځو د خپل زړه خروښ ټوله په منظوم فولکلور کښي ايستلی دی ځکه چې کله و نجلۍ ته پلار کور ور نه کړي نو هغه د پېغور پېټي پر سر باندي وړي کور کښي يو څوک په ښه سترگه نه ورته گوري او نه ور کتل کېږي د هغې ژوند ورسره تريخ شي . په دې کښي قصور هم د ښځو نه وي د دې جبري رواجونو وي . نه نجلۍ په کور کښي په غټ زړه گرځېدلی شي .

حوالي

1. (کاکړ سيال،) ۱۹۹۴ (مخ) ۱۴۵، اري اسلاميه پريس کوټه. 1

2. شاهين، سلمی، (،) ۴۱۹۹ (روهي سندري پښتو اکيډمی پښاور

3. بنخو سره ناسته
4. ڪاڪر سيال، (۱۹۹۴ مخ ۱۴۲، اري اسلاميه پريس ڪوٽه
5. ايضا مخ ۱۴۲
6. ۱۴۲ ايضا مخ
7. اولسي بنخينه ناسته
8. ڪاڪر، سيال، (۱۹۷۹ مخ ۲۹،۳۰ فولكلوري جواهر، پښتو، اڪيڊمي ڪوٽه
9. ايضا
10. ايضا
11. ڄلاند، ابو الخير) (۱۹۹۹ مخ ۲۲۰) دنيمي نري فرياد لومري ٽوڪ، قلات پياشرز، ڪوٽه
12. ايضا مخ ۲۲۳
13. زيارتواله، ارزو) (۲۰۱۸ مخ ۱۰
14. په پښتنه سيمه ڪي د انگي تنقيدي او تحقيقي جايزه، ڪوٽه
15. خان شاکره، (۲۰۱۸ مخ ۵۳ ڪاڪري غارو تهزيبي او ڪلتوري بني تحقيقي مطالعه ايم فل
مقاله پښتو خانگه بلوچستان ڪوٽه.
16. زيارتواله، ارزو) (۲۰۱۸ مخ ۱۰۶، په پښتنه سيمه ڪي د انگي تنقيدي او تحقيقي جايزه،
ڪوٽه.
17. (۱۶)
18. د بنخو تاريخ ته يوه ڪتنه، مخ ۱۱۲
19. ڪاڪر، سيال) (۱۹۷۸ يا انگي، پښتو ادبي بورڊ، ڪوٽه
20. رحمت، بي بي، ليکني مجله جنوري، مارچ) (۲۰۱۵ مخ ۴۴۲
21. ڪاڪر، سيال) (۱۹۷۹ مخ ۷۰ فولكلوري جواهر، پښتو، اڪيڊمي ڪوٽه